

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravnništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravnništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 5. januarija 1894.

Politiški oddelek.

Novo leto.

Stara navada je, da ljudje ob Novem letu vošijo drug drugemu veselo novo leto. Tudi mi želimo slovenskemu narodu veselo novo leto, da bi bilo zanj ugodnejše, nego je bilo minolo. V minolo leto bili smo stopili polni veselih nad, ki se pa žal niso nam uresničile. V novo leto pa ne stopamo z nobenimi posebnimi nadami. Reči moramo, da že dolgo ni bilo Novega leta, ki bi nam tako malo veselega obetalo, kakor ravno letošnje. Res nekateri nam obetajo, da nam poslanci, ki so ostali v Hohenwartovem klubu, kaj veselega prineso, če ne poprej vsaj za piruhe. Mi posebno velicih nad v to ne stavimo. Ko bi Plenerjeva vlada zares hotela biti Slovincem pravična, bi ne bila poslala takoj z začetka za vodjo okrajnega glavarstva na Krško moža, o katerega zaslugah ni dosti drugzega znanega, kakor da slovenščine ne zna. To je tembolj čudno, ker vendar oba poslanca, ki zastopata krški okraj v državnem zboru verno pomagata porivati dalje vladni voz. Teh dveh gospodov pač vlada ni hotela kaznovati z nemškim okrajnim glavarjem.

Zaradi tega pa mislimo, da pač ne bode pridobitve teh poslancev kdo ve kaj. Vsaj v nobeni primeri ne bodo z žrtvami, ki se zahtevajo od nas. Morda bodemo morali še veseli biti, če nam vit. Madejski zares da gimnazijo v Kranji, katero je tako rekoč že dovolil g. Gauč in se je le še čakalo, če bode po osnovi druge gimnazije v Ljubljani zares potrebna. Sicer pa še ne vemo, če bode ta gimnazija zares taka, da bi jo mogli šteti za kako narodno pridobitev.

Sicer je pa še marsikaj drugzega, kar nam ne obeta vesele prihodnosti. Na Češkem se je izvršil nekak političen umor, katera stvar pa še ni popolnoma pojasnjena. Ta umor pač vsakdo obžaluje in obsoja, ali nikakor se pa opravičevati ne da, da se vsa odgovornost za ta umor skuša natveziti le mladočeški stranki, posebno vladni listi na vso moč skušajo Mladočehe narediti jedino odgovorne

za to stvar in posebno dr. Herolda skušajo spraviti ob dobro ime. Mi smo prepričani, da bi se še polovico toliko ne kričala, da niso Mladočehi na čelu slovanske koalicije. S tem se le hoče fjojalne elemente pripraviti, da ne bi se družili z Mladočehi, ki narod že zapeljujejo k umorom. Mi smo gotovo že dovolj odločno obsojali Mladočehe, v kolikor je njih postopanje napačno, ali tukaj se pa nam dozdeva, da je vendar krivično na nje izvrčati vso krivdo. Mi ne poznamo sploh delovanja „Omladine“ toliko, da bi je mogli presojevati. Toliko rečeno, da v kolikor so se člani tega društva navzeli socijalističnih idej, ni to delo Mladočehov, temveč vse družih faktorjev. Socijalizem se širi tudi drugod, kjer ni Mladočehov. Tako je bil v Genfu velik kongres socijalističnih velikošolcev in so ta kongres brzjavno pozdravljali nemški velikošolci. Pa vsaj ne bode kdo trdil, da je socijalizem mej berlinske vseučiliščnike zanesel kak dr. Gregr. V kolikor se pa tiče državnopravne politike, če je morda isti umor, kaj v zvezi z njo, pa pač moramo reči, da je le posledica dolge vrste dogodkov. Da so stvari do tega prizorele, je marsikaj pripomoglo.

Sploh češkega državnega prava niso izumili Mladočehi, temveč tisti, ki si sedaj umivajo roke v nedolžnosti. Češki veleposestniki so to državno pravo zagovarjali, ko še Mladočehi niso hoteli nič slišati o njem. Dr. Gregr sam temu pravu ni pripisoval nobene važnosti. Pomen tega prava je še le spoznal, ko je Taaffejeva vlada v več izjavah dala razumeti, da to pravo izvede. To pač ni nič tacega, da so Mladočehi pobrali to pravo, ko so prejšnji njega zagovorniki zanj jako ravnodušno postali. Hoteli so, da se to zares uresniči, kar se je poprej namigavalo.

Razmere na Češkem bi bile precej drugačne, da veleposestniki in Staročehi niso tako dolgo se lovili okrog češkega državnega prava in bi ga bili tedaj popustili, ko so Mladočehi sami dvomili v njega vrednost. Ravno tako bi tudi bile drugačne, da je prejšnja vlada odkritosrčneje postopala in bi v tem oziru ne bila dajala Čehom nobenega upanja. Seveda bi potem bila morala bolj gledati na izvršenje narodne enakopravnosti. Tako je pa

naudušenje za češko državno pravo prišlo v tok in se ne da lahko zajeziti. Dogodki v Pragi pač morajo marsikomu biti v svarilo, da ne gre vzbujati nad, katerih se ne da izvršiti in da neodkritosrčna politika do dobrega ne pelja.

Politični umor v Pragi bode vsekako oviral vspešno delovanje slovanske koalicije. Bojimo se, da mnogo pripomore, da levičarji pridobe večino za kako jim ugodno volilno reformo. To je pa glavno vprašanje, druga so le bolj postranske stvari. Naj nam tudi naši poslanci z Dunaja kaj prineso, vse bode malo koristilo, ako si Nemci z novo volilno reformo zagotove večino za prihodnje čase. Nemci bi nikakor ne bili dolgo več nam prijazni, ko se trdno usedejo. Pokazali bodo zobe. Kar bi nam sedaj dali, bi pa nam potem vzeli.

Pred vsem je naša želja, da se naši poslanci ne dajo preslepiti od naših nasprotnikov, da bi ne podpirali Slovanov v državnem zboru. Če morejo dobri Avstrijci hoditi z nemškimi nacijonalci in so jih tako rekoč vsprejeli v vladno stranko, potem pač proti Mladočehom ni treba imeti prevelicih pomislekov. Mej Mladočehi so le posamični nepremišljeni elementi, dočim pruski duh preveja vso nemškonarodno stranko. Samo če se vsi avstrijski Slovani zjedimo in se upremo škodljivim nemškim nakanam, se izognemo nevarnostim in bo nastopajoče leto za nas zares veselo leto, kakeršnega želimo našemu narodu.

Politični pregled.

Deželni zbor češki zboruje pri slabi udeležbi. Dne 2. t. m. zbor ni mogel zborovati, ker je od 242 poslancev jih le 88 bilo pri seji in zatorej ni bil sklepčen. Mi ne vemo ali so bolj manjkali Nemci ali Čehi. Pri poslednjih bi to tudi bilo čudno, ker veljave češkemu deželnemu zboru s tem ne bodo povzdignili, ako se za njegove razprave tako malo zanimajo. Poslanec Šolc je predlagal, da se v deželnem zboru zakonito uredi enakopravnost obeh deželnih jezikov v javnih uradih, in dr. Vašaty, da se osnuje posebno najvišje sodišče za Češko. Oba predloga, pa nista umestna, ako Mladočehi zares mislijo na slovansko koalicijo, ker mnogi avstrijski Slovani vendar ne morejo biti za to, da bi se take stvari obravnavale v deželnih zborih, ako nečejo podpisati osebi smrtne obsojbe. Sicer pa Čehi imajo čudne pojme o slovanski koaliciji. Njih listi pišejo, da ima ta koalicija pred vsem le namen pripomoči češkemu državnemu pravu do izvršitve. Pri vsem svojem naglašanju slovanske vzajemnosti, Čehi vendar vse stvari presojujejo s svojega specialnega češkega stališča, kar mora pač le oteževati skupno delovanje avstrijskih Slovanov.

»Vaterland«, konservativno glasilo na Dunaju, se že več dosti ne loči od židovske „Neue Freie Presse“ po svoji pisavi. Mej drugim je vstopil tudi že v tesnejšo zvezo z levičarsko časnikarsko pisarno. Kdor pazno čita večje dunajske liste, je pač že opazil, da razne stvari, ki se tičejo koalicije ali pa zjedinenje leve, z istimi besedami priobčuje katoliški „Vaterland“, kakor židovska glasila, in tudi Plenerju in drugim kapacitetam z istimi besedami poje slavo kakor „N. Fr. Pr.“ Vidi se torej, da se konservativci polagoma zlije z liberalci v jedno stranko. O tem je najbrž že vse dogovorjeno, samo zaradi volilcev nemški konservativci ne morejo kar preskočiti v liberalni tabor. Časopisi jih morajo polagoma pripraviti zato, in dunajski „Vaterland“ pa „Linzer“ in „Grazer Volksblatt“ že jako pridno gladijo pot židovskemu liberalizmu, kateremu

na ljubo je poslednji versko šolo kar odložil do konca sedanjega stoletja.

Novo ministerstvo nekaterim židovskim časnikarjem nič prav ne ugaja, ker z dovoljno odločnostjo ne postopa proti krščanskem socijalistom. Liberalni listi poprašujejo vlado, koliko časa bode še trpela, da bodo protisemitje žide napadali v deželnem zboru dolenjeavstrijskem in mestnem zboru dunajskem. Radi bi namreč, da bi vlada ta dva zbora pod kakeršno kol pretvezo razpustila in pri novih volitvah s svojim vplivom skrbela, da liberalci zasedejo stole, na katerih sedaj sede protisemitje. Liberalci postajajo zaradi tega predrzni, ker so jim nekateri konservativci že na pol obljubili pomoč proti krščanskim socijalistom, ki so toliko predrzni, da nečejo spoznati, vseh dobrot, ki jih prinese avstrijskim katolikom bratenje konservativcev z liberalci. Sicer bode pač lepo gledati, kako bode katoliški „Vaterland“ priporočal židovske kandidate.

Verska šola z dnevnega reda. — Tako nekako, če tudi z drugimi besedami, piše konservativni „Linzer Tagblatt“. Ta list namreč priporoča, da se naj tudi v deželnem zboru potisnejo strankarska vprašanja bolj v ozadje zaradi koalicije. Deželni zbor bi se bil imel posvetovati o novem deželnem šolskem zakonu, s katerim bi dali cerkvi večji vpliv v šoli. Lani se je že bil tak zakon sklenil, pa ni dobil cesarskega potrjenja, ker se je bilo baje preveč omejila pravica židovskega rabinca v deželnem šolskem svetu. Sedaj pa ta stvar ne pride v deželnem zboru na vrsto, ker se boje konservativci zameriti liberalcem. Nekoliko jih pa spreletava že strah za večino v deželnem zboru, za katero se imajo zahvaliti le grofu Taaffeju, ki je obdržal duhovsko posestvo v skupini veleposestva, če tudi je državno sodišče bilo drugače razsodilo. Če bi sedanji liberalni vladi konservativci delali kake sitnosti, bi jim deželni zbor razpustila in po novih volitvah ne bi več imeli večine v deželnemu zboru gorenjeavstrijskem.

Bolgarija. — Narodno sobranje povišalo je knezu plačo od 600.000 frankov na 1 milijon frankov in vdovi ravno umrlega prejšnjega kneza, grofici Hartenau dovolilo penzijo letnih 40.000 frankov.

Italija in Francija. — Te dni so stali pred porotniki v Augoulemu izgredniki v Aigues-Mortes-u. Kakor znano, je prišlo pred nekaj časom v ondotnih solinah do krvavih pretepov mej italijanskimi in francoskimi delavci. Porotniki so izgrednike oprostili. Zatoženih je bilo 16 Francozov in 1 Italijan. Pokazalo se je namreč pri preiskavi, da so Italijani izzvali pretep. Da Italija ne bode zadovoljna s to razsodbo je umevno, toda odločnega koraka jej o tej zadevi ne bo kazalo storiti, ker ima itak doma z enakimi stvarmi dosti opraviti. Francoski delavci bodo na podlagi te razsodbe še bolj črtili laške delavce, videč, da se jim ni preveč bati kazni.

Francija. — Anarhistični atentat v zbornici poslancev dal je povod najstrožjemu preganjanju anarhizma od strani francoske policije. Kakor znano izdale so se nemudoma strogi zakoni proti anarhistom in na podlagi teh se zdaj postopa z vso natančnostjo in strogostjo. Vrše se preiskave pri vseh najmanj sumljivih osebah in na podlagi teh preiskavanj pozaprlo se je že do 70 anarhistov samo zadnje dni. Zagotavlja, da je policija odredila še nadaljnih 2000 hišnih preiskav. — Kazenska obravnava proti Vaillantou prouzročitelju atentata v zbornici vršila se je danes dne 5. t. m.

Grško. — V tako slabem denarnem stanju, kakor je ravno sedaj Grška pa ni nobena država v Evropi. Grška država nima nič manj nego 900 milijonov frank. dolga. Lahko je umljivo, da ne more več zmagovati obresti tega dolga. Finančni polom v Grški je torej neizogiben. — Anarhisti oglasili so se tudi že v Grškej. Minoli teden, ko je bila ravno seja, vrgel je neznan zločinec na teraso poslanske zbornice slabo narejeno dinamitno bombo, ki sicer ni nič škode naredila, a svetu povedala, da tudi Grška ni prosta anarhistov.